

В.В КУЗНЕЦОВА,

студентка 2 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія КНУКіМ» Науковий керівник:

О.В. ОРЛОВА,

кандидат культурології, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ВП «Миколаївська філія КНУКіМ», м. Миколаїв

РОЗВИТОК САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА В ПРОСТОРИ СУЧАСНОГО МІСТА

Садово-паркове мистецтво виникло в епоху рабовласницького ладу, коли особливе значення надавалося паркам при різних спорудах: храмах, палацах, садибах [1]. В минулому садово-паркове мистецтво було дуже винахідливим у підході до вирішення своїх специфічних задач. Характер творчості залежав від історичних умов, місцевого ландшафту, рівня культури, самобутніх особливостей народу. Протягом тисячоліть сади створювались і існували лише для задоволення інтересів верхівки і знаті.[6] На своїх маєтках вони будували здоровенні за розмірами садово-паркові комплекси, які потім ставали певною моделлю для формування малих садиб. Так садово-паркове мистецтво стало набувати більш суспільного значення. Парки ставали міськими, та були створені для естетичного поліпшення краєвиду міста та для відпочинку населення.[1]

Розвиток садово-паркового мистецтва визначався ставленням людини до природи на різних етапах розвитку. Сади і парки - витвір культури минулого. Місце спілкування людини як з природою, так і з мистецтвом. Слід зазначити, що це продукт цивілізації, відображення рівня досягнень не тільки в галузі ландшафтної архітектури, а й рівня естетичного розвитку людства, способів світогляду і сприйняття людини у світі. Сади і парки є породженням свого часу і ому, говорячи про садово-паркове мистецтво різних епох і народів, можна судити про їхню культуру. Руїнування старовинних садів і парків - процес природний, на нього впливають загальні закони біологічного розвитку. Зберігання культурних пам'яток є одним з найголовніших завдань для сучасного паркобудівництва.

Сад створювали як праобраз світу, прогулянка ним викликала ілюзію мандрівки різними країнами - звідси існування в романтичних парках античних та готичних споруд, а також будиночків у турецькому та китайському стилі. Головне - сад мав навіювати меланхолічний настрій, нагадувати про швидкоплинність людського життя, неможливість наближення до ідеалу, невідворотність втрат та ударів долі. Досягалося це різними засобами: наявністю пам'ятних знаків на згадку про померлих письменників, філософів; будівництвом усамітнених хиж, так званих ермітажів; створення водних споруд - штучних водопадів з руїнами, джерел, ставків; символікою рослин.

Класичними прикладами романтичних парків в Україні стали "Софіївка" в Умані, Корсунь-Шевченківський та Алупкінський парки. Пейзажні парки створювались милування природою, для створення гармонійного настрою, просто для прогулянок.. Такими є чарівні парки Качанівки, Немирова, Тростянця, Наталіївки, Куянівки, Хотина. З початку ХІХ століття в Україні переважно при навчальних закладах почали створюватися ботанічні сади, в яких збирали і вивчали флору з різних куточків світу. Найбільш славетні і старі - Кам'янецького ліцею, Харківського університету, Акліматизаційний сад Каразіна, Нікітинський, Одеський, Київського та Львівського університетів. Вони не лише використовувались як міські сади, але й були садами музеями, садами лабораторіями, оскільки виконували роль наукових осередків. Зараз до цих садів привозять школярів та студентів, яким проводять екскурсії з курсу біології і не тільки.[1]

На сьогоднішній день садово-паркове мистецтво може запропонувати людям багато можливостей для відпочинку та рекреації. Наприклад дендропарк "Олександрія" у Києві має китайський місток, музей та Палієву гору, звідки відкривається найчарівніший краєвид усієї центральної України. Та це ще не все. У парку проводяться екскурсії, музей можна оглянути самостійно. Також на території парку працює зоопарк та канатний парк "Runcord". У вихідні та святкові дні а також в шкільні канікули зоопарк проводить свята, виставки, конкурси. Парк "Runcord" пропонує відвідувачам прокат велосипедів, скалодром, рафтинг та багато іншого. Після цікавої прогулянки зоопарком та активним відпочинком у канатному парку у вас буде можливість підкріпитися, адже на території парку є кафе "Олександрія". Кафе додатково проводить банкети, корпоративи та дитячі свята, та це дрібниці у порівнянні з тим, що на території парку можна ще й провести весільну церемонію. Поєднання історії з сучасністю сприяє популяризації цього виду відпочинку.[4]

У парку "Софіївка" на вас чекають екскурсії, виставка-продаж "Акванарій", катання човном по підземній річці Ахерон, катання на катамаранах, прогулянка на паромі, катання верхи, на коні каретою, на диліжансі та навіть на санях, запряжених кіньми. Також на території є кафе, ресторан, готель та крамничка з продажу посадкового матеріалу - "Флора Софіївки". Парк "Софіївка" - є найвідомішим і найпопулярнішим парком України. У ньому є дуже багато цікавих місць, які створені для активного відпочинку, в яких треба побувати хоча б раз у житті.[5]

Нікітський ботанічний сад ділиться на декілька парків: Верхній парк, Нижній парк, Приморський парк, на сході заповідник "Мис Март'ян" та парк на мисі Монтадор. Можна ознайомитися з колекцією деревинних і чагарникових культур, з сезонною колекцією квіткових культур в залежності від пори року: тюльпани, іриси, лилейники, троянди, канни, хризантеми, міксборди. Є виставка кактусів і сукулентів в окремій оранжереї, дегустаційний зал фруктів і вин, науковий музей, виставка «Дивовижний світ комах і грибів», розарій і куртини троянд у Верхньому парку, працює рекламно-інформаційний центр НБС і екскурсбюро, аромадегустаційний павільйон у Верхньому парку. Також є магазин «Світ

здоров'я» на початку маршруту екскурсій, магазин «Квітковий» в кінці маршруту, теплично-парниковий комплекс. Сувенірні та торгові точки, а також кафе на початку і кінці екскурсійного маршруту

При відвідуванні арборетуму можна придбати фірмову продукцію саду, популярну літературу і рослини. Тим, хто хоче відпочити, зробити довгу, пішохідну прогулянку, дізнатись про щось нове, буде корисно відвідати Нікітський ботанічний сад.[7]

Заповідник "Асканія - Нова" у Херсонській області має колекцію рідкісних рослин, занесених в червону книгу. На кінець 20 століття колекція рослин досягла 1000 чагарників та дерев. Краєвиди саду підсилені ставком і павільйоном Грот, де колись знімали стару кінострічку «Діти капітана Гранта». Заповідник утримує близько 800 різновидів диких копитних та гібридних форм свиней, оленів, коней Пржевальського, бізонів, антилоп, баранів, биків, верблюдів, лам, віслюків куланів, шотландських поні. **У заповіднику функціонують: заповідний степ, ботанічний парк, зоопарк чапельський під. Якщо міська суєта і шум вам набридли, якщо ви хочете доторкнутися до природи, хочете побачити дивовижних птахів, звірів, химерні рослини і багато іншого, то не роздумуючи відвідайте цей чудовий заповідник. Це буде по-справжньому хороший, душевний відпочинок і кілька годин єднання з матінкою-природою.**

Качанівський парк по іншому ще Національний історико-культурний заповідник «Качанівка» — садиба в селищі Качанівка Ічнянського району Чернігівської області на берегах річки Смош. Створений 1981 року на основі палацового ансамблю та парку дворянської садиби, заснованої в 1770-х роках, яка на сьогодні є єдиною серед українських садиб, що збереглася в комплексі. Урочище Качанівка розкинулось на околиці села у горбистій місцевості. Верхнє плато займає палацовий комплекс будівель, які є пам'ятниками архітектури, нижнє — мальовничий парк з 12 ставками, павільйонами, скульптурами, парковими містками, «руїнами», амфітеатром. Заповідник є доступним для перегляду у Google Street View. На території парку є Павільйон Глінки, Георгіївська церква та господарська споруда. Качанівський парк, площею 560 га, виплеканий трьома поколіннями Тарновських, є одним із найбільших пейзажних парків в Україні та Європі. Виник на основі природного лісу і нараховує понад 50 порід дерев і 30 видів чагарників. У формуванні художнього образу парку особливу роль відіграють хвойні породи, акліматизовані в лісостепу. Парк поділяється на дві частини — регулярну та пейзажну. Ландшафтна частина значно більша, складається із гаїв і дібров, що чергуються з полянами і дзеркалами озер, розташованими на нижньому плато. Тут збереглись паркові мости, Гірки Кохання і Вірності, «романтичні руїни» на березі Великого ставу, які є пам'яткою садово-паркового мистецтва XVIII століття. Численні живописні алеї і доріжки перетинають парк у всіх напрямках.

У заповіднику проводять наукову, пошукову, дослідницьку, культурно-просвітницьку й експозиційну роботу. З 2004 року започатковано проведення щорічного літературно-мистецького свята «Качанівські музи». Впорядковано чотири туристичні маршрути, налагоджено екскурсійне обслуговування, на основі

фондових матеріалів створені нові виставки. У цьому парку можна буде оглянути палацовий ансамбль та відвідати виставку.

Стрийський парк є одним із найстаріших та найгарніших парків Львова, пам'ятка садово-паркового мистецтва національного значення. Розташований у місцевості Софіївка Галицького району. Вважався найгарнішим парком міжвоєнної Польщі. Парк займає понад 52 гектари. Він розташований у Галицькому районі Львова, між вулицями Івана Франка, Стрийською, Уласа Самчука і Козельницькою. Складається з трьох ландшафтних частин: зона нижніх партерів — по дну балки, лісопаркова зона — на схилах балки, верхня тераса, яка фактично є територією колишньої виставки «Східні торги». Основою планування паркової території є глибока ерозійна долина, якою протікав струмок Сорока; тепер тут пішохідна доріжка, яка зв'язує верхню терасу з нижньою частиною парку.

У Стрийському парку налічується понад 200 видів дерев і рослин, є оранжерея, альпінарій, платанова і липова алеї. Тут зростають червоний дуб, тюльпанове дерево, магнолія, сосна Веймутова, японський бузок, маньчжурська аралія, гінкго дволопатева.

Неподалік від головних воріт розташований ставок з лебедями. У парку є також спортивні корпуси Львівської політехніки, головний корпус Української академії дизайну, кінотеатр «Львів», три ресторани, Львівська торгово-промислова палата, бібліотека № 18 та скейт парк. Цей парк також дуже підходить до прогулянок та рекреації [1].

Отже, садово-паркове мистецтво не можна розділити на історію та сучасність. Те, що будувалося тоді, перейшло до наших рук. Наше завдання не тільки зберегти, але й підняти рівень культури якомога вище. Зараз на територіях старовинних садово-паркових комплексів знаходяться нові, більш сучасні комплекси розваг, які відповідають нормам сучасної людини, та не дивлячись на це, відвідувачі завжди будуть пам'ятати коріння цих дивовижних садово-паркових комплексів. У ході доповіді було розглянуто багато парків та садово-паркових комплексів. Хочеться сказати, що всі ці парки об'єднує одна мета - відпочинок від буденності, пізнання культурних цінностей наших предків за допомогою старовинних пам'яток культури та гарні розважальні комплекси, які надають життєвих сил та радості людям.

Список використаних джерел:

1. Шедеври садово-паркового мистецтва XIX ст.
<http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/tovaristva-ta-viznachn-mitts/shedevri-sv-tovogo-sadovo-parkovogo-mistetstva-xix-st/>
2. Найдивовижніші шедеври садово-паркового мистецтва України за 6 годин <http://iloveukraine.com.ua/pathes/post/15>
3. Офіційний сайт парку "Софіївка" <http://sofiyivka.org.ua/index.html>
4. Офіційний сайт парку "Олександрія" <http://www.alexandria-park.com.ua/>
5. Канатний парк "Runcord" <http://www.runcord.com.ua/>
6. Зародження садово-паркового мистецтва
<http://homehelper.in.ua/history/zarodzhennya-sadovo-parkovogo-mistetstva.html>
7. Нікітський ботанічний сад <http://www.nbgns.com/>